

Sporcunun Ailesi Kene Gibi Zararlı mı Kale Gibi Güvenli mi? Antrenörlerin Sporcuların Ailesine Yönelik Metaforik Algıları

Is Athlete's Parent Harmful like a Tick or Safe like a Castle? Metaphoric Perceptions of Coaches towards Athletes' Parents

^{id} İhsan SARI^a, ^{id} Dorukhan ŞAHİN^b

^aSakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Sakarya, TÜRKİYE

^bSakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, Sakarya, TÜRKİYE

*Bu çalışma 17. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde (13-16 Kasım 2019, Antalya) sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Bu araştırmanın amacı, antrenörlerin sporcunun ailesine yönelik algılarının metafor yöntemi ile belirlenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Seksen dokuz erkek ve 40 kadından oluşan toplam 129 antrenör gönüllü olarak bu araştırmaya katılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu ile elde edilmiştir. Anket formunda, kişisel bilgilere ilişkin sorulara ek olarak, antrenörlerin sporcunun ailesi kavramına yönelik algılarını belirlemek amacıyla "Sporcunun ailesi... gibidir çünkü..." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizi ve yorumlanması sürecindeki aşamalar sırasıyla; metaforların belirlenmesi, metaforların sınıflandırılması, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama ve verilerin analizidir. **Bulgular:** Antrenörlerin, "sporcunun ailesi" kavramı için oluşturdukları tüm ifadelerin incelenmesi sonucunda, 99 farklı metafor elde edilmiştir. En çok kullanılan metaforların "toprak (5), taraftar (5), çiftçi (5), tribün (4), antrenör (4), çınar ağacı (4), ağacın kökleri (2)" gibi olumlu metaforlar olduğu belirlenirken; "kene, haşere, padişah, kontrol memuru, rampa ve müşteri" gibi olumsuz anlam içeren metaforların da kullanıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen metafor cümleleri anlamsal olarak kategorize edildiğinde, 13 kategori oluşmuştur. Bu kategoriler; destekleyici, yol gösteren/yönlendiren, olumsuz olan, temel yapı olan, ekibin bir parçası olan, öğretici geliştiren olan, güven veren, olumlu ya da olumsuz olabilen, dayanıklı olan/olması gereken, çabalayan/çabalaması gereken, sporcuyu tanıyan, rol model olan ve diğer olarak belirlenmiştir. **Sonuç:** Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, antrenörlerin sporcu ailelerini birçok açıdan olumlu olarak algıladıkları söylenebilir. Öte yandan antrenörlerin, sporcuların aileleri ile ilgili olarak çeşitli olumsuz algılarının da olduğu belirlenmiştir.

ABSTRACT Objective: The aim of this research was to determine coaches' perception regarding athlete's parents via metaphor. **Material and Methods:** Eighty nine men and 40 women as a total of 129 coaches voluntarily participated to this research. The data was obtained by a questionnaire prepared by the researchers. In this questionnaire, in addition to the demographic questions, coaches were asked to complete the sentence "athlete's parent is...because..." to determine their perceptions regarding athlete's parents. The analysis and interpretation were carried out by the following steps respectively; determination of metaphors, classification of metaphors, category development, providing validity and reliability and analysing the data. **Results:** A total of 99 different metaphors were obtained. The most used metaphors were "soil (5), sports fan (5), farmer (5), tribune (4), coach (4), plane tree (4) and tree's roots. Also the metaphors with negative meanings such as tick, insect, sultan, control officer, ramp, customer etc. were also used. Categorizing the metaphors according to their meanings revealed 13 categories; supportive, guiding/directing, negative, being basic structure, being a part of the team, being instructional/developer, reassuring, being positive or negative, being enduring, making effort, knowing the athlete, role model and other. **Conclusion:** Overall, the results showed that coaches positively perceive athlete's parents however coaches' negative perceptions for athlete's parents regarding various issues were also determined.

Anahtar Kelimeler: Antrenör; sporcunun ailesi; metafor; algı

Keywords: Coach; athletes' parent; metaphor; perception

Yapılan araştırmalar, sporda başarıyı etkileyen pek çok faktörün olduğunu göstermektedir. Bu araştırmalarda; aile, arkadaş, antrenör, sosyal çevre, eko-

nomik sebepler ve antrenman yapma durumu gibi etkenlerin sportif başarıyı hem olumlu hem de olumsuz şekilde etkileyebileceği ifade edilmiştir.¹⁻⁵

Correspondence: İhsan SARI

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Sakarya, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: sarihsan@yahoo.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences.

Received: 05 Oct 2020

Received in revised form: 25 Nov 2020

Accepted: 07 Dec 2020

Available online: 22 Jan 2021

2146-8885 / Copyright © 2021 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Sporcuyu etkileyen bu unsurların, en önemlileri arasında ise aileler ve antrenörlerin yer aldığı söylenebilir. Aileler ve antrenörlerin, sporcularla kurduğu etkileşimin süresi ve onlarla aralarındaki sosyal bağ düşünüldüğünde, sporcular üzerindeki etkileri çok daha iyi anlaşılmaktadır. Bu nedenle, antrenör ve ailelerin sporcular üzerindeki etkilerinin belirlenmesine yönelik birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir.⁶⁻¹⁰ Yapılan bu araştırmalar, sporcuların en ideal deneyimleri yaşamaları için antrenörler ve ailelere yönelik olarak yapılacak yeni araştırmaların önemini vurgulamaktadır.^{11,12}

Geçtiğimiz yıllar içerisinde yapılan araştırmalarda, antrenörün sporcu üzerindeki etkisi detaylı olarak incelenmiştir. Örneğin antrenör sporcu ilişkisi, antrenör liderlik davranışı ve antrenör kaynaklı güdül iklimi gibi antrenörle ilgili özelliklerin farklı açılardan sporcuları etkilediği bilinmektedir.^{6,13-16} Her ne kadar günümüzde, bazı spor kulüplerinde teknik kadro içerisinde masör, kondisyoner, spor psikoloğu ve yardımcı antrenör gibi destek elemanları çalışıyor olsa da hâlâ pek çok takımında yalnızca bir antrenör bulunmaktadır. Takımın başında bulunan bu antrenör, tek başına birçok sorumluluk almakta ve tüm süreci kendisi idare etmektedir. Bu sebeple antrenörler birçok takımında tüm sporcularla birebir etkileşimde bulunarak, onların başarılarında çok büyük pay sahibi olmaktadır.¹⁷ Kısacası, spor psikolojisindeki popüler konulardan birisi olan antrenör ve sporcu arasındaki etkileşim hakkında birçok araştırma yapılmıştır. Diğer bir önemli etkileşim şekli ise antrenörler ile sporcu aileleri arasında görülmektedir. Fakat antrenörlerin, sporcu aileleriyle kurdukları bu etkileşime yönelik olarak günümüze kadar sınırlı sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir.¹⁸

Özellikle küçük yaşlardaki sporcuların sportif faaliyetlerinin verimli olması için antrenörlerle sporcuların aileleri arasındaki iletişim, dikkat edilmesi gereken önemli bir konudur. Sporcunun ailesi, antrenörle her an etkileşim hâlinde olabilir. Antrenman öncesi ve sonrası, müsabakalara gidip gelirken vb. birçok ortamda aile ve antrenör bir araya gelebilmektedir. Bu nedenle sporcunun ailesi ve antrenör arasındaki iletişim çok önemlidir. Genç bir sporcunun antrenörü ile sporcunun ailesi arasında olan iletişim ve bu iletişimin kalitesi, hem antrenörü hem

sporcu hem de aileyi etkilemektedir. Antrenör ve ailenin ideal deneyimler yaşamaları için aralarında etkili bir iletişimin bulunması gerekmektedir. Böylece sporcu da ideal spor deneyimleri yaşayarak, çok yönlü bir gelişim gösterebilir.^{19,20} Tüm bu açıklamalar, antrenör ve sporcunun ailesi arasındaki iletişimin önemini vurgularken, bu doğrultuda yapılacak araştırmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır.²¹

Yukarıda ifade edildiği üzere antrenör-sporcu ve antrenör-sporcunun ailesi etkileşimlerine ek olarak, sporcunun ailesi ile sporcu arasında da bir etkileşim bulunmaktadır. Ebeveynlerin davranışları, çocukların spora katılımını ve spora katıldıklarında nasıl bir deneyim yaşayacaklarını etkilemektedir.²²⁻²⁵ Örneğin spor yapan çocukların ailelerinin davranışları, çocukların temel psikolojik ihtiyaçlar, zindelik, depresyon, prososyal ve antisosyal davranışlar gibi birçok psikolojik özelliğini etkilemektedir.^{26,27} Yukarıda ifade edilen tüm araştırmalar değerlendirildiğinde antrenör, sporcu ve sporcunun ailesi arasındaki etkileşimin, spor alanında dikkate alınması gereken en önemli unsurlardan biri olduğu ifade edilebilir. Bu nedenle güncel araştırmalarda antrenör, sporcu ve sporcu ailesi arasındaki etkileşime odaklanılmakta ve bu etkileşimin kalitesini artırmaya yönelik uygulamaların yapılması önerilmektedir.^{28,10}

Antrenör ve ailenin uyumlu olarak sporcuya en ideal biçimde davranmaları da önemlidir. Örneğin Erdoğan ve ark.nın 2014 yılında, antrenörlerin bakış açısından sporcuların performansını etkileyen psikolojik faktörleri belirlemek amacıyla yaptıkları bir araştırmada ailenin, sporcunun performansını etkileyen bir faktör olduğu ifade edilmiştir.²⁹ Araştırmacılar ayrıca bazı sporcuların, aileleri tarafından sportif faaliyetleri bırakmalarına yönelik baskı altında alındıklarını da ortaya koymuşlardır.²⁹ Bir başka çalışmada ise genç sporcuların sportif aktivitelere istekli olması kadar ailelerin de istekli olmasının, oldukça önemli olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, çocukların spora katılımlarında, aileleriyle de iş birliği yapılması gerektiği vurgulanmıştır.³⁰ Antrenör ve aile iş birliği içinde olmalıdır. Yapılan araştırmalarda spor yarışmalarına katılımı iyi bir eğilim olduğu, fakat bu katılımı sürdürülebilirlik noktasında bazı engellerin söz konusu olduğu belirtilmiştir. Bu engellerin; akademik başarının etkilenmesi, derslere devamsızlık,

başarısızlık, hastalık/yaralanma ve aile desteğinin zamanla azalması gibi faktörler olduğu ifade edilmiştir.³¹ Eğer ebeveynler akademik başarısızlık, derslerin aksaması ve hastalık/yaralanma gibi faktörlerden bazılarının, spora katılım nedeniyle olduğu fikrine sahipse çocuklarının spor yapmasına olumsuz yaklaşabilirler. Böyle bir yaklaşım, antrenöründe işini zorlaştıracaktır. Geçen yıllarla beraber, ailelerin spora bakış açısının olumlu yönde değiştiği ifade edilse de hâlâ spora katılım sonucunda akademik başarısının düşmesi, sakatlanmaya yönelik kaygı ve benzeri durumlardan dolayı çocuğunun, spora katılımı noktasında olumsuz bakış açısına sahip ailelerin varlığı da söz konusudur.³² Bu ve benzeri endişeler sonucunda aileler, çocuklarının yaptıkları sporlara bazen gereğinden fazla müdahale edebilmektedirler. Bu durum ise sporcu ve antrenörleri rahatsız edebilmektedir.³³

Yukarıdaki tüm açıklamalar doğrultusunda, antrenör ve aile arasındaki ilişki kalitesinin spor bilimlerinde önemli bir konu olduğu ve bu konuya yönelik olarak yapılacak araştırmaların gerekli olduğu söylenebilir. Bu nedenle bu çalışmada, “Antrenörlerin sporcunun ailesine yönelik metaforik algıları nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır. Antrenörlerin bu konudaki algısının belirlenmesi, sporcuların aileleri ve antrenörler arasındaki ilişkilerin ülkemizdeki duruma yönelik bilgi sunacaktır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN DESENİ

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim, yaşanmış tecrübeleri değerlendirmeye odaklanan bir yöntemdir. Diğer bir deyişle bu araştırma yöntemi, bireyin elde ettiği tecrübeleri bilindir kılmak ve açıklamak için deneyimlerini ödünç almaktır.³⁴ Bu bağlamda bu çalışmada, antrenörlerin sporcu ailesi kavramına ilişkin sahip oldukları algılar metaforlar aracılığı ile belirlenecektir.

KATILIMCILAR

Araştırmanın evrenini, Sakarya ilinde çalışan antrenörler oluşturmaktadır. Çalışma grubu ise nitel araştırma örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile seçilmiştir. Herhangi bir me-

tafor oluşturmamış veya 1’den fazla metafor kullanan antrenörlerin ifadeleri çıkarıldıktan sonra, geriye kalan toplam 129 antrenörden elde edilen veriler bu araştırmaya dâhil edilmiştir. Analize dâhil edilen 129 antrenörün, 30 (%23,25)’u yüzme, 23 (%17,82)’ü karate, 14 (%10,85)’ü güreş, 10 (%7,75)’ü atletizm, 10 (%7,75)’ü tenis, 8 (%6,20)’i basketbol, 7 (%5,42)’si fitness, 7 (%5,42)’si futbol, 5 (%3,87)’i voleybol, 2 (%1,55)’si badminton, kalan 13 (%10,07)’ü ise diğer spor branşlarında çalışmaktadır. Araştırmaya katılım sağlayan antrenörler, ağırlıklı olarak çocuk ve genç yaş gruplarından sporcular ile çalışmakla birlikte, zaman zaman birçok farklı yaş grubundan sporcularla da çalışmaktadırlar. Katılımcılar, 89 (%68) erkek ve 40 (%31) kadın antrenörden oluşmaktadır. Antrenörlerin yaş ortalamaları, erkek antrenörler için 28,74±9,50 kadın antrenörler için ise 25,72±5,63 olarak belirlenmiştir. Deneyim yılları ise erkek antrenörler için ortalama 5±5,27 kadın antrenörler için 4,38±3,77, hepsinin toplamı ise 4,80±4,84 olarak ortaya konulmuştur.

Bu araştırma için Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulundan 22.09.2020 tarihli ve 100/8778 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Çalışmanın tüm aşamaları, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uygun olarak yapılmıştır. Bu kapsamda bu araştırmanın amacı, araştırmayı gerçekleştirenlerin bilgileri ve elde edilecek verilerin ne şekilde kullanılacağı, katılım sağlayan antrenörlere aktarılmıştır. Önceden hazırlanmış olan gönüllü katılım onam formu antrenörlere sunulmuş ve bu onam formunu okuyup, gönüllü olarak katılım sağlayan antrenörler araştırma grubunu oluşturmuştur. Ayrıca katılımcıların kimliğini tanımlamaya imkân verecek hiçbir bilgi bu makalede belirtilmemiştir.

VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmaya katılan antrenörlerin, “sporcunun ailesi” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları belirlemek amacıyla hazırlanan anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın amacı, içeriği ve araştırmaya katılım hususunda bilgilerin olduğu bilgilendirilmiş onam formu bulunmaktadır. İkinci bölümde, antrenörlerin kişisel bilgilerini (yaş, cinsiyet, branş, medeni hâl, antrenörlük deneyim yılı vb.) belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Üçüncü bö-

lümde ise metaforlar hakkında katılımcıları bilgilendirmek amacıyla farklı konulardan metafor örnekleri sunulmuştur. Bu bölümün en sonunda ise antrenörlerden, “sporunun ailesi... gibidir, çünkü...” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Antrenörlerin “sporunun ailesi” kavramına ilişkin metaforik algıları bu şekilde belirlenmiştir. Bu metafor oluşturulurken, antrenörlerin sporunun annesi ya da babası olarak ayırım yapması beklenmemiştir. Yani “sporunun ailesi” denildiğinde, antrenör ne düşünüyor ise boşlukları o doğrultuda doldurmuştur. Bireylerin herhangi bir konu hakkındaki metaforik algıları yukarıda ifade edilen şekilde bir cümleyle belirlenebilmektedir, ilgili alanyazında bu yöntemin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.³⁵⁻³⁷ Antrenörlerin doldurmuş oldukları anketler, doküman olarak araştırmanın analiz edilen verilerini oluşturmaktadır.

VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Veri toplama aşamasında kullanılan anket formu, katılımcılara çevrim içi olarak sunulmuştur. Katılımcılar, cep telefonları veya bilgisayarları aracılığıyla internet üzerinden ilgili forma erişim sağlamışlardır. Çevrim içi olarak antrenörler tarafından erişilen formlara verilen yanıtlar, aynı şekilde çevrim içi ortamda otomatik olarak araştırmacılara ulaşmıştır. İlk olarak, toplam 235 antrenör araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Fakat 235 katılımcının ürettiği metaforlardan, amacını karşılamayanlar veya birkaç metafor içerenler analiz dışında bırakılmıştır. Bu nedenle 89 erkek ve 40 kadından oluşan, toplam 129 katılımcının metaforları değerlendirmeye alınmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ

Katılımcılardan elde edilen veriler içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Verilerin analizi ve yorumlanması süreci Saban tarafından kullanılan basamaklar dikkate alınarak yapılmıştır.³⁵ Verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması süreci (1), metaforların belirlenmesi (2), metaforların sınıflandırılması (3), kategori geliştirme (4), geçerlik ve güvenilirliği sağlama ve verilerin analizi (5) olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır.

İlk aşamada araştırmaya katılan antrenörler, kendilerine sunulan formları doldurmuş ve antre-

nörlerin ifadelerini inceleyen araştırmacılar metaforları belirlemişlerdir. Elde edilen metaforlar ve metaforları ifade eden antrenörlerin özellikleri Excel dosyasında sıralanmıştır. İkinci ve 3. aşamada elde edilen veriler sınıflandırılmış, anlamsal olarak farklı kategoriler altında listelenmiştir. Bu aşamalarda 2 araştırmacı, elde edilen ifadeleri ayrı ayrı incelemiş ve veriler üzerinde ayrı ayrı çalışarak kategori geliştirmişlerdir. Bireysel yapılan çalışmanın ardından 2 araştırmacı birçok kez bir araya gelerek, katılımcıların ifadeleri ve ifadeler için oluşturulan anlamsal kategoriler üzerinde fikir birliğine varana kadar tartışmışlardır. Dördüncü aşama olan geçerlik ve güvenilirlik aşamasında ise araştırmanın güven duyulabilirliği sağlanmıştır. Bu konuda yapılanlar aşağıda detaylı bir bölüm olarak sunulmuştur. Son olarak, verilerin analizi kısmında ise fikir birliğiyle oluşturulan verilerin analizi gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, katılımcıların oluşturdukları metaforlar ve metaforların anlamlarını oluşturan kategoriler, bulgularda belirtilmiştir. Katılımcılardan elde edilen metaforların orijinalliği hiçbir şekilde bozulmaksızın, okuyucuya sunulmuştur. Metafor kategorilerinde, her kategori için katılımcıların ifadelerinden oluşan 3 örnek rapor edilmiştir. Üç taneden daha az sayıda ifade bulunan kategorilerde ise tüm ifadeler verilmiştir.

ARAŞTIRMANIN GÜVEN DUYULABİLİRLİĞİ

Nicel araştırmalarda kullanılan geçerlik ve güvenilirlik kavramı yerine, nitel araştırmalar için güven duyulabilirlik (trustworthiness) teriminin kullanılabilmesi ifade edilmiştir.^{38,39} Niteliği artırıcı ölçüt ve tekniklerin güven duyulabilirlik olarak ifade edilmesi, nitel araştırmacıların sıklıkla içine düştükleri kavramsal karmaşayı ortadan kaldırabilir.⁴⁰ Güven duyulabilirliğin 4 ölçütü vardır. Bunlar; inandırıcılık (credibility), aktarılabilirlik (transferability), güvenilebilirlik (dependability) ve onaylanabilirliktir (confirmability). İfade edilen bu 4 ölçütün, spor bilimlerinde nitel araştırma yöntemleriyle gerçekleştirilmiş olan bilimsel çalışmalarda kullanıldığı görülmektedir.^{41,42} Bu araştırmada, güven duyulabilirliğin 4 ölçütü olan inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilebilirlik ve onaylanabilirliğin ne olduğu ve bu ölçütlerin ne şekilde sağlandığı aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

■ **İnandırıcılık:** İnandırıcılık kavramı, bulguların gerçeklikle ne derece uyumlu olduğunu belirtir. Pozitivist paradigmadaki belirtilen içsel geçerliğin nitel araştırmadaki karşılığı inandırıcılıktır.⁴⁰ Bu araştırmada inandırıcılık için yapılanlar:

İyi Bilinen Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması: Üzerinde çalışılan kavramlar için daha önce etkililiği kanıtlanmış, doğru ve uygulanabilir araçların kullanılması önemli bir konudur.⁴³ Bu araştırmaya katılan antrenörlerin metaforik algıları, alanyazında sıklıkla kullanılan bir yöntemle belirlenmiştir.

Çeşitleme: Farklı metotların, araştırmacıların, perspektiflerin, veri kaynaklarının, verilerin ve yorumların aynı araştırma için kullanılması, çapraz kontroller yapmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada, farklı branşlardan farklı özelliklerdeki antrenörler belirlenmiştir. Böylece katılımcı çeşitlenmesi yapılmıştır. Ayrıca bu araştırma kapsamında elde edilen metaforlar, 2 araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir. Sonrasında 2 araştırmacı bir araya gelerek, her bir metafor üzerinde fikir birliğine varana kadar metaforları incelemiş ve metaforlar üzerinde tartışmışlardır.

Katılımcı Dürüstlüğüne Destekleyen Taktiklerin Kullanımı: Bu husus, yalnızca samimi şekilde ve gönüllü katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesini ifade etmektedir. Bu araştırmadaki antrenörler, onlara elektronik ortamda sunulan gönüllü katılım onam formunu okuyup onayladıktan sonra araştırmaya dâhil olmuşlardır. Ayrıca araştırmanın raporlanması aşamasında katılımcıların, kimliklerini tanımlayabilmeye imkân sağlayacak verilerin kullanılmayacağı net olarak ifade edilerek, katılımcılar dürüst cevap vermeye teşvik edilmiştir.

Araştırmacının Öz geçmişi, Nitelikleri ve Deneyimleri: Nitel araştırmada ana veri toplama ve analiz aracı, araştırmacının kendisidir. Bu nedenle araştırmayı gerçekleştiren kişinin güvenilirliği, yapılan araştırmanın inandırıcılığı için önemli bir etkidir. Bu araştırmayı ger-

çekleştiren 1. yazar nitel araştırma gerçekleştirmenin tüm aşamalarında deneyimlidir, ayrıca lisans ve lisansüstü düzeyde nitel araştırma kapsamında dersler yürütmektedir. Daha spesifik olarak ise 1. yazar metafor yöntemini kullanarak, çeşitli bilimsel araştırmalar yürütmüştür.

Kısa Aralıklı Toplantılar: Yazarlar kısa aralıklarla birçok kez bir araya gelerek, veriler üzerinde istişare etmişlerdir.

Meslektaş Değerlendirmesi: Araştırmacılar, bazı metaforlarla ilgili olarak konu hakkında deneyimli kişilerin görüşlerine başvurmuşlardır. Bu görüşmeler neticesinde farklı bakış açılarının kazanılması ve verilerin tekrar değerlendirilerek, en doğru sonuca ulaşılması amaçlanmıştır.

Önceki Araştırma Sonuçlarıyla Karşılaştırma: Araştırma sonuçlarının, önceden yapılmış olan araştırmalarla ne derece uyumlu olduğunun değerlendirilmesini ifade etmektedir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, önceden gerçekleştirilmiş olan araştırmalar ışığında ele alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

■ **Aktarılabirlik:** Nitel araştırmalar gerçekleştiren, sosyal-kuramcı yaklaşım pozitivist paradigmadaki ifade edilen genellenebilirlikten kaçınır. Çünkü toplumsal/davranışsal fenomenler, incelenen bağlamla ilişkilidir.³⁸ Bu nedenle genellenebilirlik kavramı yerine aktarılabirlik kavramının kullanılmasının, daha uygun olduğu belirtilmiştir.³⁹ Aktarılabirlik; bir araştırmacının bulgularının, bu bulguların anlamları ve yorumlanmasının benzer durumlara ne derecede uyarlanabildiğini ifade eder. Elde edilen bulguların aktarılabirliği için araştırmaya etki eden bağlamsal faktörlerin ve örneklem seçim yönteminin detaylı olarak betimlenmesi gerekmektedir. Böylece farklı araştırmacılar, araştırmacının gerçekleştirdiği bağlamsal özellikleri net olarak bilerek, araştırmanın bulgularını benzer ortamlarda kullanabilirler.⁴⁰ Bu açıklamalar doğrultusunda, bu araştırmaya katılan tüm antrenörlerin branş, yaş, cinsiyet ve deneyim gibi özellikleri katılımcılar bölümünde detaylı olarak belirtilmiştir. Ayrıca katılımcılara, hangi yöntemlerle ne

şekilde ulaşıldığı, verilerin nasıl elde edildiği ve analizlerin nasıl gerçekleştirildiği detaylı olarak açıklanmıştır.

■ **Güvenilebilirlik:** Güvenilebilirlik, aynı bağlamda aynı katılımcılarla aynı bulgulara ulaşılması olarak tanımlanmıştır. Bu husus, araştırmada elde edilen bulguları ve yorumlarının tutarlı bir sürecin sonucunda oluşması gerektiğini ifade eder. Bu nedenle araştırma sürecinin, açık olarak ifade edilmesi ve sonrasında tekrarlanabilir olması gerekmektedir. Bu araştırmada güvenilebilirliğin sağlanması için araştırma kapsamında izlenen tüm basamaklar, ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Soruların oluşturulmasından başlayan ve analizlerin gerçekleştirilmesiyle değerlendirilmelerinin tamamlanmasına kadar izlenen süreç detaylı olarak açıklanmıştır. Araştırmacılar tüm bu süreçleri dikkatle sürdürmüşlerdir.

■ **Onaylanabilirlik:** Onaylanabilirlik kavramı araştırma bulgularının, araştırmacıların inançları, arzuları ve ön yargılarından oluşmadığını belirtir. Bulguların tamamen katılımcıların algılarını ve deneyimlerini yansıttığını ifade eder. Bu nedenle onaylanabilirlik için bulguların, araştırmacının özellikleri ve seçimlerinden kaynaklanmadığı, araştırma grubundaki bireylerin deneyimleri ve düşüncelerinden kaynaklandığı net olarak kanıtlanmalıdır.⁴⁰ Bu araştırmada elde edilen verilerin 2 araştırmacı tarafından ayrı ayrı değerlendirilmesi ve sonrasında 2 araştırmacının birçok kez görüşerek, veriler üzerinde fikir birliğine varana kadar istişare etmesi onaylanabilirliğe bir kanıt olarak sunulabilir. Ayrıca nitel araştırmalar konusunda deneyimli, farklı araştırmacıların görüşlerinin alınması ve katılımcıların ifadelerinin hiç bozulmadan bulgularda okuyucuya sunulması da bu araştırmanın onaylanabilirliğinin sağlanması için gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu aşamada, araştırmaya katılan antrenörler tarafından oluşturulan “sporunun ailesi” kavramına yönelik metaforlar ve bu metaforların yer aldığı kategoriler tablolar hâlinde verilerek yorumlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen metaforlar ve kullanım sıklıkları incelendiğinde, toplamda 99 farklı metafor kullanıldığı belirlenmiştir. Bu metaforların hepsi

Tablo 1'de görülmektedir. En çok kullanılan metaforların; çiftçi (5), taraftar (5), toprak (5), tribün (4), antrenör (4), çınar ağacı (4), ağaç (2), ağacın kökleri (2), dağ (2), kapı (2), kalkan (2), su (2), psikolog (2), devlet (2) ve danışman (2) olduğu görülmektedir.

“Sporunun ailesi” kavramına ilişkin elde edilen metafor cümleleri anlamsal olarak kategorize edildiğinde, 13 kategori oluşmuştur (**Tablo 2**). Bu kategoriler; destekleyici, güven veren, olumsuz olan, yol gösteren/yönlendiren, temel yapı olan, sporcu tanıyan, olumlu ya da olumsuz olabilen, çabalayan/çabalaması gereken, ekibin bir parçası olan, rol model olan, dayanıklı olan/olması gereken, öğretici/geliştirici olan ve diğer kategorileri olarak belirlenmiştir.

Metafor kategorilerinin açıklamaları yukarıdaki tabloda görülmektedir (**Tablo 3**). Bu açıklamalar, antrenörler tarafından oluşturulan metaforlarda sporcu ailesinin, hangi yönünün vurgulandığını göstermektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre antrenörlerin, sporcu ailesi kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlardan aynı olan metaforlar birlikte değerlendirildiğinde, toplam 99 adet farklı metafor elde edilmiştir. Bu metaforlar anlamsal açıdan incelendiğinde, 13 farklı metafor kategorisi elde edilmiştir. Bu kategoriler içerisinde, *destekleyici*, *yol gösteren/yönlendiren* ve *temel yapı olan* gibi sporunun ailesinin olumlu özelliklerini ifade eden metafor kategorileri bulunmaktadır. Öte yandan araştırma grubundaki antrenörlerin, sporunun ailesine yönelik birçok olumsuz algılarının olduğu belirlenmiş ve bu olumsuz algıları ifade eden metaforlar *olumsuz olan* kategorisi altında sınıflandırılmıştır.

En fazla metafor bulunan, *destekleyici* kategorisinde toplam 41 metafor olduğu ve bu metaforların “ağaç, ağaç kökü, antrenör, bir okyanustaki ada, çınar ağacı, dağ, dağdan akan nehir, destek dayanağı, destek makinesi, devlet, güç, güneş, iskelet sistemi, itici güç, kapı, kurtarıcı, kuşun kanadı, masanın ayaklarının 1 tanesi, melek, pasör, pelerinsiz kahraman, psikolog, psikoloji, sponsor, su, taraftar, taşıyıcı kolon, toprak, tribün ve yaşam koçu” olduğu belirlenmiştir.

TABLO 1: Antrenörlerin sporcu ailesi kavramına yönelik oluşturduğu metaforlar.

Metafor	n	Metafor	n	Metafor	n	Metafor	n
Çiftçi	5	Tarafar	5	Toprak	5	Antrenör	4
Tribün	4	Çınar ağacı	4	Ağacın kökleri	2	Dağ	2
Danışman	2	Devlet	2	Kalkan	2	Kapı	2
Psikolog	2	Su	2	Ağaç	2	Ailen	1
Aile ferdim	1	Güç	1	Taş	1	Yol	1
Galaksi	1	Ayna	1	Bahçıvan	1	Akraba	1
Ortak	1	Rampa	1	Rehber	1	Sponsor	1
Pasör	1	Doping	1	Dost	1	Çocuk	1
Doktor	1	Film	1	Vitamin	1	Fişek	1
Pinokyo	1	Haşere	1	Işık	1	Puzzle	1
İtici güç	1	Kale	1	Kalem	1	Kılavuz	1
Kaynak	1	Kedi	1	Kene	1	Deniz	1
Kişisel koç	1	Kitap	1	Nefes	1	Koruyucu	1
Otoriter	1	Kömür	1	Zimba	1	Zemin	1
Kurtarıcı	1	Öğretmen	1	Kuyumcu	1	Güneş	1
Maya	1	Melek	1	Okul	1	Müşteri	1
Müteahhit	1	Sarmaşık	1	Emanetçi	1	Padişah	1
Yaşam koçu	1	Yayınevi	1	Yardımcı	1	Psikoloji	1
Koruyucu melek	1	Kuşun kanadı	1	Roman yazarı	1	Araştırmacı	1
Destek dayanağıdır	1	Yarış atı sahibi	1	Muhalefet parti	1	Yüzme havuzu	1
Film senaristi	1	Hasta refakatçisi	1	Arkadaki duvar	1	İskelet sistemi	1
Dağdan akan nehir	1	Destek makinesi	1	Kontrol memuru	1	Kılavuz öğretmen	1
Arkadaşımız	1	Taşıyıcı kolon	1	Tohumun toprağı	1	Masanın ayakları	1
Atomu parçalayan bilim insanı	1	Köprünün kolonları	1	Pelersinsiz kahraman	1	Okyanustaki ada	1
Kumru (soğuk sandviç)	1	Gerekli dozda alınması gereken ilaç	1	Zincirin en büyük halkası	1		
Toplam metafor sayısı		129		Farklı metafor sayısı		99	

Bu kategoride sınıflandırılan metaforların anlamları incelendiğinde antrenörlerin, sporcu ailesini destekleyici bir unsur olarak algıladıkları ortaya çıkmaktadır. Örneğin bir antrenör, “*sporcumun ailesi taraftar gibidir, her zaman ve her an destek sağlarlar*” diye belirtmiştir. Bir diğer antrenör ise “*sporcumun ailesi dağ gibidir, en büyük destekçilerimiz velilerimizdir her zaman sırtımızı yaslayacağımız bir dağa sahip olmak mükemmeldir*” diyerek antrenörün destekleyici rolünü vurgulamışlardır. Sporcumun ailesinin destekleyici şekilde davranması ve antrenörlerin bu yönde aile davranışlarıyla karşılaşması önemlidir. Fakat tüm sporcu aileleri bu şekilde destekleyici olmayabilir. Araştırmalara göre bazı aileler, çocuklarının yorulmaması için onlara sporu bıraktırmaktadırlar.⁴⁴ Ayrıca spor yapan çocuğu bulunan bazı ebeveynle-

rin, çocuklarının akademik başarısızlıklarından ya da sakatlık olasılıklarından endişe duydukları ifade edilmiştir.³² Ailelerin bu endişeleri, çocuklarının spora katılımı konusunda destekleyici olmamasına neden olabilir. Bu nedenle antrenörlerin sporcu ailelerini destekleyici olarak algılaması, sporcular ve antrenörler açısından olumlu bir durumdur.

En fazla metafor bulunan 2. kategori *yol gösteren/yönlendiren* kategorisidir. Bu kategoride toplam 14 metaforun bulunduğu ve metaforların “rehber, yol, çiftçi, otoriter, kalkan, kılavuz, kılavuz öğretmen, galaksi, ışık, kaynak, film senaristi, toprak, kuyumcu, romanın yazarı” olduğu görülmektedir. Bu kategorideki metaforlar incelendiğinde sporcumun ailesinin antrenörler tarafından, sporcuya yol göste-

TABLO 2: Anlamları açısından metafor kategorileri, kullanılan metaforlar ve metafor sayıları.

No	Kategori adı	Metaforlar	Farklı metafor sayısı	Toplam metafor sayısı	Metafor yüzdesi
1	Destekleyici	Ağaç, ağaç kökü, antrenör (2), bir okyanustaki ada, çınar ağacı (2), dağ (2), dağdan akan nehir, destek dayanak, destek makinesi, devlet, güç, güneş, iskelet sistemi, itici güç, kapı, kurtarıcı, kuşun kanadı, masanın ayakları, melek, pasör, pelerinsiz kahraman, psikolog (2), psikoloji, sponsor, su, taraftar (5), taşıyıcı kolon, toprak, tribün (4), yaşam koçu.	30	41	%31,78
2	Yol gösteren/yönlendiren	Rehber, yol, çiftçi, otoriter, kalkan, kılavuz, kılavuz öğretmen, galaksi, ışık, kaynak, film senaristi, toprak, kuyumcu, romanın yazarı.	14	14	%10,85
3	Olumsuz olan	Kene, kedi, kontrol memuru, haşere, rampa, pinokyo, müşteri, padişah, gerekli dozda alınması gereken ilaç, atomu parçalayan bilim insanı, deniz, yarış atı sahibi.	12	12	%9,30
4	Temel yapı olan	Okul, öğretmen, zemin, tohumun toprağı, toprak (2), nefes, maya, köprünün kolonları, zincirin en büyük halkası, ağacın kökleri.	10	11	%8,52
5	Ekibin bir parçası olan	Arkadaşımız, yardımcı, yayınevi, ortak, ailen, doping, aile ferdim, puzzle, akraba.	9	9	%6,97
6	Öğretici/geliştirici olan	Su, antrenör, yüzme havuzu, kitap, doktor, vitamin, müteahhit, çiftçi.	8	8	%6,20
7	Güven veren	Kale, koruyucu melek, koruyucu, arkandaki duvar, sarmaşık, ağaç, kalkan.	7	7	%5,42
8	Olumlu ya da olumsuz olabilen	Muhalefet parti, kumru (soğuk sandviç), toprak, bahçıvan, çiftçi, film.	6	6	%4,65
9	Dayanıklı olan/olması gereken	Dost, taş, çınar ağacı (2).	3	4	%3,10
10	Çabalayan/çabalaması gereken	Çiftçi (2), araştırmacı.	2	3	%2,32
11	Sporcu tanıyan	Kişisel koç, danışman.	2	2	%1,55
12	Rol model olan	Ayna, danışman.	2	2	%1,55
13	Diğer	Kalem, kömür, devlet, fişek, emanetçi, zimba, hasta refakatçisi, kapı, çocuk, antrenör	10	10	%7,75

*Parantez içinde gösterilen sayılar, o metaforun kaç kere kullanıldığını (frekans) göstermektedir.

rici ve rehberlik edici şekilde algılandığı belirlenmiştir. Katılımcılardan birisi “*sporcunun ailesi rehber gibidir, sürekli yol gösterir*” diye belirtirken, bir diğeri ise “*sporcunun ailesi çiftçi gibidir, fidanın nasıl büyümesi gerektiğini şekillendirir*” diye ifade etmiştir. Bir diğer metafor da ise sporcunun ailesi, bir filmin senaryosunu belirleyen senariste benzetilmiştir “*sporcunun ailesi film senaristi gibidir, çocuklarının hayatını yazar*”. Burada ifade edilen metaforlar genel olarak değerlendirildiğinde, ebe-

veynlerin sporcular için bir rehber olduğu, onların yönlendirmelerinin sporcular için çok önemli olduğu ve ailelerin davranışlarıyla kararlarının sporcuların hayatlarını şekillendirdiği söylenebilir. Bu bağlamda antrenörler de çocuklar için yol gösterici/yönlendirici bir unsur olan ailelerle birlikte hareket etmeli ve sporculardaki istendik davranış değişikliklerini sağlamak için onları da işin içine dâhil etmelidirler. Bu bağlamda antrenörlerin, ailelerle devamlı iletişim hâlinde olmaları gerektiği ve

TABLO 3: Metafor kategorilerinin açıklamaları.

No	Kategori adı	Kategori açıklaması
1	Destekleyici aile	Sporcu ailesinin, sporcuyu her daim ve her koşulda desteklediğini ve yanında olduğunu ifade etmektedir.
2	Yol gösteren/yönlendiren	Sporcu ailesinin, sporcuyu olumlu anlamda yönlendirdiğini ve ona bir rehber gibi yol gösterdiğini ifade etmektedir.
3	Olumsuz olan	Sporcu ailesinin, sporcuya engel olduğunu ve olumsuz bir unsur olduğunu ifade etmektedir.
4	Temel yapı olan	Temelin, sporcu ailesinde başladığını ve onların varlığının önemini ifade etmektedir.
5	Ekibin bir parçası olan	Sporcu ailesinin, antrenörle senkronize olarak çalıştığını ve ailenin de takımın bir parçası olduğunu ifade etmektedir.
6	Öğretici/geliştirici olan	Sporcu ailesinin, sporcunun gelişmesinde ve öğrenmesinde önemli bir etken olduğunu ifade etmektedir.
7	Güven veren	Sporcu ailesinin, varlıklarını her zaman sporcuya hissettirdiğini ve sporcuya güven verdiğini ifade etmektedir.
8	Olumlu ya da olumsuz olabilen	Sporcu ailesinin varlığının, onların davranışına göre olumlu ya da olumsuz olabileceği ifade edilmektedir.
9	Dayanıklı olan/olması gereken	Sporcu ailesinin, doğan ve doğabilecek her zorluğa karşı dayanıklı olduğunu veya olması gerektiğini ifade etmektedir.
10	Çabalayan/çabalaması gereken	Sporcu ailesinin, sporcuyu için çabaladığını ve emek vermesi gerektiğini ifade etmektedir.
11	Sporcuyu tanıyan	Sporcu ailesinin, sporcuyu en iyi tanıyan kişiler olduğunu ve bunun da antrenörlerin yararına olduğunu ifade etmektedir.
12	Rol model olan	Sporcunun, ailesini rol model aldığını ve onları yansıttığını ifade etmektedir.
13	Diğer	Yukarıda ifade edilen kategorilerden herhangi birisinde kategorize edilemeyen ifadeleri içermektedir.

sporla ilgili olan bazı konularda ailelerin de eğitilmesi gerektiği söylenebilir.

En fazla metafor bulunan ilk 2 kategori, anlam açısından olumludur. İlk 2 kategori yukarıda da ifade edildiği gibi *destekleyici* ile *yol gösteren/yönlendiren* kategorileridir. Yani araştırmaya katılan antrenörlerin büyük çoğunluğu, sporcu ailelerini *destekleyici* ve *yol gösteren/yönlendiren* olarak tanımlamıştır. Bireyler, yaşadıkları deneyimler sonucu bazı tutumlar geliştirirler ve etkileşim içinde oldukları şeylere yönelik algılarını oluştururlar. Bu nedenle antrenörlerin, ailelerle ilgili olarak yaşadıkları olumlu deneyimler sonucunda onlar hakkında olumlu algılarının oluştuğu söylenebilir. Aynı şekilde sporcuların da ailelerini olumlu olarak algılaması önemlidir. Eğer sporcular da aileleriyle olan ilişkilerinde olumlu deneyimler yaşar ve ailelerine yönelik olumlu algıları olursa antrenör, sporcunun ailesi ve sporcu 3'lüsünün birbirleriyle olan ilişkileri çok kaliteli olabilir. Örneğin yapılan bir çalışmada sporcuların, aile desteğini nasıl algıladıklarının önemli bir unsur olduğu belirtilmiştir.

tir.⁴⁵ Spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri ve spora katılımın önündeki engelleri incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, çocukların spora katılımıyla ilgili ailelerin müdahalesini destekleyici ya da cesaretlendirici şekilde algılamaları durumunda, yeterlilik algılarının arttığı belirtilmiştir.⁴⁵ Öte yandan çocukların, bu müdahaleyi olumsuz olarak algılamaları durumunda ise yeterlilik algılarının düştüğü ve spora karşı ilgilerinin kaybolabileceği belirtilmiştir.⁴⁵ Bu bağlamda antrenörlerin, aileyi destekleyici olarak algılaması önemlidir. Fakat sporcuların bu desteği nasıl algıladıklarının da önemli olduğunu ifade etmek gerekir. İleride bu konuyla ilgili yapılacak araştırmalar antrenör, sporcu ailesi ve sporcu unsurlarının 3'ünün de birbirleriyle ilgili algılarını değerlendirmeye yönelik olarak gerçekleştirilebilir.

Antrenörlerin sporcunun ailesine yönelik olarak oluşturdukları olumlu anlam içeren diğer metaforlara göre sporcu ailesi; sporcuyu destekler, ona güven verir, yol gösterir, sporcu için çabalar, sporcuyu iyi tanır, sporculara rol model olur, dışarıdan gelen olum-

TABLO 4: Metafor kategorileri ve kategorilere ait örnek cümleler.

No	Kategori adı	Örnek cümleler
1	Destekleyici	Taraf tarftar gibidir her zaman ve her an destek sağlarlar. Tribün gibidir her daim destek verir. Çınar ağacı gibidir. Uzun gayret ve zorlukların üstesinden gelerek sporcunun arkasında durmalı.
2	Yol gösteren/yönlendiren	Film senaristi gibidir çocuklarının hayatını yazar. Kuyumcu gibidir kimin o taşı işleyeceğine, değerlendireceğine karar verir. Rehber gibidir sürekli yol gösterir.
3	Olumsuz	Kene gibidir her yere yapışır ve kan emerler. Kedi gibidir. Menfaati bittiğinde en kötüsü antrenördür. Müşteri gibidir sürekli ister.
4	Temel yapı olan	Ağacın kökleri gibidir ne kadar güçlü sağlam ve çocuğuna bağlıysa o kadar iyi sporcu yetişir. Tohumun toprağı gibidir ilk aşama onlardır, temel onlardır. Köprü'nün kolonları gibidir. Nasıl bir köprü kolonları olmadan ayakta kalamazsa aynı şekilde sporcu, ailesi olmadan ayakta kalamaz.
5	Ekibin bir parçası olan	Doping gibidir ailelerle birlikte olduğunda daha güçlü olursun. Puzzle gibidir en iyi verimi almak için parçaları birleştirmeniz gerekir (sporcu-antrenör-aile). Akraba gibidir her zaman görüşülür.
6	Öğretici/geliştirici olan	Kitap gibidir zekâ gelişiminde büyük rol oynar. Müteahhit gibidir sporcunun gelişimini aile belirler. Yüzme havuzu gibidir sporcular ne öğrenirse o havuzda öğrenir.
7	Güven veren	Kalkan gibidir her türlü zorluğa ve tehlikelere göğüs gerebilir. Arkadaki duvar gibidir sağlam dururlarsa sırtın yere gelmez. Koruyucu melek gibidir her durumda sebebe bakmaksızın sahip çıkmaktadır.
8	Olumlu ya da olumsuz olabilen	Muhalefet parti gibidir ne onsun olur ne onunla olur yani birlikte çalışmak ve senkronize olmak çok önemlidir. Kumru (soğuk sandviç) gibidir soğuk tavırlarla karşılaşsak da bazen ilgileriyle lezzetli hâle geliyor. Bahçıvan gibidir o sporcuyla gül de yapabilir kaktüs de yapabilir.
9	Dayanıklı olan/olması gereken	Yıllanmış bir çınar ağacı gibidir her zorluğa göğüs gemesini ve her güzelliği yaşanmasını bilir. Taş gibidir dışarıdan gelene gereksiz yorumlara dayanmak gerekir. Dost gibidir bütün sıkıntı ve zorluklara karşı ayakta durmasını bilir.
10	Çabalayan-çabalaması gereken	Çiftçi gibidir emek verdikçe verimi artar. Araştırmacı gibidir çocuğu için en iyisini ve en uygununu ister ve bunun için çabalar.
11	Sporcuyla tanıyan	Kişisel koç gibidir hemen hemen sporcunun her şeyini bilmektedir. Ona neyin iyi geleceğini neyin kötü geleceğini daha iyi bilir. Danışman gibidir sporcu hakkındaki bilgileri genellikle ailesinden alırız.
12	Rol model olan	Ayna gibidir sporcu ailede neyi görürse onu yansıtır. Danışman gibidir sporcu hakkındaki bilgiler, yaşam şekli ve davranışları ailenin taklidi gibidir.
13	Diğer	Kömür gibidir kötü görünür ama en değerli odur. Emanetçi gibidir çocuklarının geleceğini şekillendirecek kişilere emanet etmek ister. Devlet gibidir her şeyinden sorumludur.

suzluklara karşı dayanıklı olur/olması gerekir ve sporcunun gelişiminde temel bir unsurdur ve sporcu için öğretici/geliştiricidir. Öte yandan antrenörlerin, sporcu ailesine yönelik olarak birçok olumsuz metafor da oluşturdukları belirlenmiştir. Bu araştırmadan elde edilen tüm metaforlar ve kategoriler birlikte de-

ğerlendirildiğinde, antrenörlerin sporcu ailesine yönelik algılarının genel anlamda olumlu olduğu, fakat bazı antrenörlerin sporcu ailesi algılarının oldukça olumsuz olduğu ifade edilebilir. Antrenörler, bu olumsuz metaforlarla sporcu ailesinin çok çeşitli yönlerini vurgulamaktadırlar.

Antrenörlerin sporcu ailesiyle ilgili olarak oluşturdukları olumsuz metaforlar, *olumsuz olan* kategorisinde sınıflandırılmıştır. Bu kategoride toplam 12 farklı metafor bulunmaktadır. Bunlar; “kene, kedi, kontrol memuru, haşere, rampa, pinokyo, müşteri, padişah, gerekli dozda alınması gereken ilaç, atomu parçalayan bilim insanı, deniz ve yarış atı sahibi” metaforlarıdır. Antrenörlerin sporcu ailesine yönelik olarak oluşturdukları bu ifadeler anlamsal olarak incelendiğinde; sporcunun ailesinin antrenör ve sporcuya zarar verdiği, her şeyi aşırı derece kontrol etmeye çalıştığı, sporcunun gelişimine zarar verdiği, sporcunun ideal bir spor deneyimi yaşamasına engel olduğu ve aile ile iletişim kurulmasının zor olduğu sonucuna varılmıştır.

Antrenörlerin ifadelerine göre sporcunun ailesi sürekli bir şey ister (*Sporcunun ailesi müşteri gibidir sürekli ister.*), her şeyi kontrol etmek ister (*Sporcunun ailesi kontrol memuru gibidir, sürekli göz hapsindedir.*) ve her şeyi antrenörden iyi bilir (*Sporcunun ailesi atomu parçalayan bilim insanı gibidir çünkü o her şeyi herkesten antrenörden bile daha iyi bilir.*). Bir diğer ifade de ise sporcunun ailesi haşereye benzetilmekte ve sporcudan uzak tutulması gerektiği vurgulanmaktadır. Aileyi haşereye benzeten antrenöre göre sporcunun ailesi, sporcuya yanlış şekilde davranabilmektedir ve bu önlenmelidir (*Sporcunun ailesi haşere gibidir çünkü sporcuyu ile ilgili saçma bir şey yapmalarını engellemek için sporcudan sürekli uzak tutma ihtiyacı hissettirir.*). Antrenörler, bu ifadelerle ailelerin çeşitli olumsuz yönlerini vurgulamaktadırlar. Örneğin yukarıda belirtilen bir ifadede antrenör, sporcu ailesini atomu parçalayan bir bilim insanına benzetmiştir (*Sporcunun ailesi atomu parçalayan bilim insanı gibidir çünkü o her şeyi herkesten antrenörden bile daha iyi bilir.*). Bu şekilde davrandığı düşünülen bir aileyle o antrenör arasındaki iletişimin, gerektiği kadar kaliteli olması beklenemez. Diğer örnekte ise sporcunun ailesi bir müşteriye benzetilerek, sürekli bir şeyler istediği vurgulanmıştır (*Sporcunun ailesi müşteri gibidir sürekli ister.*). Antrenörün sporcu ailesini sürekli bir şeyler isteyen bir müşteri olarak algılaması da aralarındaki iletişimi olumsuz olarak etkileyebilir. Antrenörün, sporcunun ailesiyle iletişim kurması ve sporcunun deneyimleriyle ilgili ola-

rak aileyle iş birliği içinde olması gerekmektedir. Fakat aileyi bir müşteri gibi algılayan ve sürekli bir şey isteyeceklerini düşünen bir antrenörün, aileyle nasıl bir iş birliği yapabileceği şüphelidir.

Bir başka ifade de ise antrenör, sporcu ailesine yönelik algısını “*Sporcu ailesi yarış atı sahibidir. Çünkü evladının sürekli başarıya yükselmesini ister.*” cümlesiyle ortaya koymaktadır. Antrenör, bu cümlesiyle ailelerin sporcularından sürekli başarı istediğini ve çocuklarını yarışa katılan bir at gibi gördüklerini ifade etmektedir. Bir ailenin, çocuklarından sportif başarı beklemesi olumlu bir yaklaşımdır. Fakat antrenör gözünden ailenin, çocuğunu bir yarış atı gibi görmesi ve çocuğundan sürekli başarı beklemesi olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir. Çünkü çocukların, spor deneyimleri içinde kazanmayı da kaybetmeyi de öğrenmesi ve çok yönlü olarak gelişim sağlaması gerekmektedir. Spor yapan bir çocuktan bir at gibi sürekli başarılı olmasının beklenilmesi, çocuğun spor yaparken eğlenme hakkının gasp edilmesi olarak da değerlendirilebilir. Bu nedenle antrenörün sporcu ailesini bir yarış atı sahibine benzeterek, çocuklarından sürekli başarı beklediklerini ifade etmesi olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar ailelerin, çocuklarından çok yüksek beklenti içinde olabildiklerini göstermektedir.⁴⁶ Örneğin bazı aileler spor yapan çocuklarının maksimum çaba göstermelerini, hata yapmamalarını, spor kariyerlerinde devamlı yükselmelerini ve kazanmalarını beklemektedirler.⁴⁶ Böylece aileler, çocuklarının spora katılımı için harcadıkları paranın ve zamanın karşılığını alabilecekleri gibi yanlış bir düşünceye sahip olabilirler. Sporcularından yüksek beklentileri olan ailelerin davranışları, sporcuları birçok açıdan olumsuz olarak etkilemektedir.⁴⁶ Bu çalışma kapsamında antrenörlerin algısına göre ailelerin, çocuklarını “yarış atı” gibi görmesi ve sürekli başarı istemesinin, ailenin kendi duygularını tatmin etmek amaçlı olabileceği de düşünülebilir. Araştırmamızda elde edilen metaforların %9,30’u *olumsuz olan aile* kategorisinde bulunmaktadır. İfade edilen bu oran az gibi görünse de oldukça önemlidir ve dikkatle değerlendirilmelidir. Ülkemizdeki antrenörler, yukarıda ifade edilen şekilde olumsuz bir aile algısına sahip- lerse ailelerle olan etkileşimlerinin de olumsuz olabileceği söylenebilir. Bu nedenle antrenörlerin,

sporcu ailesi algısı konusunda olasılıklı örnekleme yöntemlerinin kullanıldığı, bulguların genellenebildiği bir araştırma yapılmalıdır. Ayrıca antrenörler ve aileler arasındaki ilişkinin kalitesini artırmaya yönelik eğitimler de uygulanabilir.

Olumsuz olan aile kategorisinde ifade edilen metaforlar, sadece bir metaforlar listesi olarak ele alınmamalıdır. Bireylerin bir konu hakkındaki algıları, onların davranışlarını da etkiler. Antrenörlerin sporcu ailesine yönelik olarak bu şekilde olumsuz algıya sahip olmasının, aileye yönelik tutumlarını da etkileyeceği böylece antrenör-sporcu ailesi etkileşiminin gerektiği kadar kaliteli olamayacağı söylenebilir. İlgili alanyazın incelendiğinde ailenin, sporcunun performansını etkileyen önemli bir unsur olduğu ve bazen ailelerin çocuklarının spora katılımı konusunda olumsuz davranışlar sergilediği de belirtilmiştir.^{29,46} Sonuç olarak antrenörler ve sporcu aileleri arasındaki etkileşim, sporcuların gelişimi için oldukça önemlidir. Bu etkileşimin boyutu hem antrenörün hem de sporcunun motivasyonunu ve başarısını etkileyebilecek önemli bir unsurdur.

SONUÇ

Antrenörlerin sporcu ailesine ilişkin metaforik algılarının incelendiği bu çalışmada, antrenörlerin sporcu ailesini farklı anlamlara gelen olumlu ve olumsuz metaforlarla tanımladıkları belirlenmiştir. Bu bağlamda bazı antrenörler, sporcu ailesini *destekleyici*, *yol gösteren/yönlendiren* ve *temel yapı olan* gibi olumlu özelliklerle algılamıştır. Öte yandan bazı antrenörler ise sporcu ailesini kene, haşere ve rampa gibi olumsuz metaforlara benzeterek, ailelerin olumsuz özelliklerine vurgu yapmışlardır. Antrenörlerin sporcu ailesine yönelik bu algıları, aralarında olan ilişkinin kalitesini etkilemesi açısından önemlidir.

SINIRLILIKLAR

Bu çalışmada bazı sınırlılıklar da bulunmaktadır. İlk olarak bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden metafor yöntemiyle gerçekleştirilmiştir ve genellenebilirliği bulunmamaktadır. İkinci olarak çalışmada elde edilen veriler, anket formuyla elde edilen verilerle ve örneklem grubundaki antrenör-

lerle sınırlıdır. Ayrıca metafor yöntemiyle antrenörlerden sadece bir metafor oluşturmaları istenmiştir, bu da bir sınırlılık olarak belirtilebilir.

ÖNERİLER

Antrenör ve sporcu ailesi arasındaki etkileşim, sporcu ve sporcunun gelişimi için oldukça önemlidir. Bu iletişimin kalitesi, hem antrenörün hem de sporcunun motivasyonunu ve başarısını etkileyebilecek önemli bir unsurdur. Ayrıca bu iletişimin kalitesi, sporcu ailesini de birçok yönden etkileyebilir. Bu bağlamda ileride yapılması planlanan çalışmalarda antrenörlerin, sporcu ailelerine yönelik olumsuz algılarının nedenleri araştırılabilir. Buna ek olarak, antrenörler ve sporcuların aileleri arasındaki iletişimi güçlendirmek amacıyla eğitim programları geliştirilmesi ve onlara uygulanması da çok etkili olabilir. Ayrıca sporcular ve ailelerinin birbirlerine yönelik algıları da incelenerek, aralarındaki iletişiminin kalitesini artırmaya yönelik eğitim programları uygulanabilir. Son olarak bu çalışmada ele alınan konu, farklı yıllarda farklı kültürel özelliklerdeki toplumlarda veya farklı spor branşlarında araştırılarak olası farklılıklar belirlenebilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: İhsan Sarı; **Tasarım:** İhsan Sarı; **Denetleme/Danışmanlık:** İhsan Sarı, Dorukhan Şahin; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** İhsan Sarı, Dorukhan Şahin; **Analiz ve/veya Yorum:** İhsan Sarı, Dorukhan Şahin; **Kaynak Taraması:** İhsan Sarı, Dorukhan Şahin; **Makalenin Yazımı:** İhsan Sarı, Dorukhan Şahin; **Eleştirel İnceleme:** İhsan Sarı, Dorukhan Şahin; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** İhsan Sarı, Dorukhan Şahin; **Malzemeler:** İhsan Sarı, Dorukhan Şahin.

KAYNAKLAR

1. Witt PA, Dangi T. Helping parents be better youth sport coaches and spectators. *Journal of Park and Recreation Administration*. 2018;36(3):200-8. [\[Crossref\]](#)
2. Kerr GA, Stirling AE. Professionalization of coaches to reduce emotionally harmful coaching practices: lessons learned from the education sector. *International Journal of Coaching Science*. 2015;9(1):21-35. [\[Link\]](#)
3. O'Rourke DJ, Smith RE, Smoll FL, Cumming SP. Trait anxiety in young athletes as a function of parental pressure and motivational climate: is parental pressure always harmful? *Journal of Applied Sport Psychology*. 2011;23(4):398-412. [\[Crossref\]](#)
4. Atkins MR, Johnson D, Force E, Petrie T. Peers, parents, and coaches, oh my! The relation of the motivational climate to boys' intention to continue in sport. *Psychology of Sport and Exercise*. 2015;16(3):170-80. [\[Crossref\]](#)
5. Önçağ Ö, Çoğulu D. [Effects of socioeconomic status and education levels of the parents on dental anxiety in children]. *A.Ü. Diş Hek Fak Derg*. 2005;32(1):45-54. [\[Link\]](#)
6. Sarı İ, Köleli NY. [The Relationship of coach-created empowering and disempowering motivational climate to athletes' burnout and moral decision-making]. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*. 2020;31(2):69-82. [\[Link\]](#)
7. Sarı İ, Derhayanoğlu G. [The relationship of athletes' moral disengagement to perceived motivational climate and valued goals]. *SPORMETRE*. 2019;17(4):91-104. [\[Link\]](#)
8. Sarı İ. [The relationship between perceived autonomy support from the coach and athletes' autonomous motivation: a metaanalytic research]. *SPORMETRE*. 2019;17(2):110-25. [\[Link\]](#)
9. Kolayış H, Sarı İ, Çelik N. Parent-initiated motivational climate and self-determined motivation in youth sport: How should parents behave to keep their child in sport? *Kinesiology*. 2017;49(2):217-24. [\[Crossref\]](#)
10. Lisinskiene A, May E, Lochbaum M. The initial questionnaire development in measuring of coach-athlete-parent interpersonal relationships: results of two qualitative investigations. *Int J Environ Res Public Health*. 2019;28;16(13):2283. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
11. Wall JM, Baugh LM, Pradhan K, Beauchamp MR, Marshall SK, Young RA, et al. The coach-parent relationship in Canadian competitive figure skating: an interpretive description. *Psychology of Sport and Exercise*. 2019;45: 101577. [\[Crossref\]](#)
12. Sarı İ, Bayazıt B. The relationship between perceived coaching behaviours, motivation and self-efficacy in wrestlers. *Journal of Human Kinetics*. 2017;57(1):239-51. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
13. Güllü S. [A Reseach on coach-athlete relationship and sportsmanship orientation of the athletes]. *SPORMETRE*. 2018;16(4):190-204. [\[Link\]](#)
14. McGee V, DeFreese JD. The coach-athlete relationship and athlete psychological outcomes. *Journal of Clinical Sport Psychology*. 2019;13(1):152-74. [\[Crossref\]](#)
15. Bandura CT, Kavussanu M. Authentic leadership in sport: its relationship with athletes' enjoyment and commitment and the mediating role of autonomy and trust. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2018;13(6): 968-77. [\[Crossref\]](#)
16. Bhavsar N, Ntoumanis N, Quested E, Gucciardi DF, Thøgersen-Ntoumani C, Ryan RM, et al. Conceptualizing and testing a new tripartite measure of coach interpersonal behaviors. *Psychology of Sport & Exercise*. 2019;44:107-20. [\[Crossref\]](#)
17. Kaynar Ö, Seyhan S, Bilici M. [Investigation of factors affecting sportive success in wrestlers]. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2018;20(1):54-9. [\[Link\]](#)
18. Preston C, Allan V, Wolman L, Fraser-Thomas J. The coach-parent relationship and athlete development in elite youth hockey: lessons learned for conflict management. *Sport Psychologist*. 2020;34(2):1-10. [\[Crossref\]](#)
19. Jowett S, Timson-Katchis M. Social networks in sport: Parental influence on the coach-athlete relationship. *The Sport Psychologist*. 2005;19(3):267-87. [\[Crossref\]](#)
20. Smoll FL, Cumming SP, Smith RE. Enhancing coach-parent relationships in youth sports: increasing harmony and minimizing hassle. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2011;6(1):13-26. [\[Crossref\]](#)
21. Harwood CG, Knight CJ, Thrower SN, Berrow SR. Advancing the study of parental involvement to optimise the psychosocial development and experiences of young athletes. *Psychology of Sport and Exercise*. 2019;42: 66-73. [\[Crossref\]](#)
22. Fraser-Thomas J, Côté J. Understanding adolescents' positive and negative developmental experiences in sport. *Sport Psychologist*. 2009;23(1):3-23. [\[Crossref\]](#)
23. Knight CJ, Boden CM, Holt NL. Junior tennis players' preferences for parental behaviors. *Journal of Applied Sport Psychology*. 2010; 22(4):377-91. [\[Crossref\]](#)
24. Wolfenden LE, Holt NL. Talent development in elite junior tennis: perceptions of players, parents, and coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*. 2005;17(2):108-26. [\[Crossref\]](#)
25. Wuerth S, Lee MJ, Alfermann D. Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*. 2004;5(1): 21-33. [\[Crossref\]](#)
26. Costa S, Cuzzocrea F, Gugliandolo MC, Larcana R. Associations between parental psychological control and autonomy support, and psychological outcomes in adolescents: the mediating role of need satisfaction and need frustration. *Child Indicators Research*. 2016; 9(4):1059-76. [\[Crossref\]](#)
27. Costa S, Gugliandolo MC, Barberis N, Cuzzocrea F, Liga F. Antecedents and consequences of parental psychological control and autonomy support: the role of psychological basic needs. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2019;36(4):1168-89. [\[Crossref\]](#)
28. Lisinskiene A, Lochbaum M, May E, Huml M. Quantifying the Coach-Athlete-Parent (C-A-P) relationship in youth sport: initial development of the positive and negative processes in the C-A-P questionnaire (PNPCAP). *Int J Environ Res Public Health*. 2019;28;16(21):4140. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
29. Erdoğan N, Zekiöğlu A, Dorak F. [According to handball coaches, what are the psychological factors that affect the performance of athletes? A qualitative study]. *International Journal of Science Culture and Sport*. 2014; Special Issue (1):194-207. [\[Link\]](#)
30. Dinç ZF, Uluöz E, Sevimli D. [Parents' opinions about directing their children to sports and physical activity]. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 2011;6(2):93-102. [\[Link\]](#)
31. Pehlivan Z. [The reasons of dropout and continuation to sports of the participants of inter-schools sports competitions]. *Spor Bilimleri Dergisi*. 2013;24(3):209-25. [\[Link\]](#)
32. Güven Ö, Öncü E. [Family factor in physical education and sports]. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2006;3(10):81-90. [\[Link\]](#)
33. Cumming SP, Ewing ME. Parental involvement in youth sports: the good, the bad and the ugly. *Spotlight on Youth Sports*. 2002;26(1):1-5. [\[Link\]](#)
34. Onat Kocabıyık O. [Phenomenology and grounded theory: a comparison in terms of some features]. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2016;6(1):55-66. [\[Link\]](#)
35. Saban A. [Prospective teachers' mental images about the concept of student]. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2009;7(2):281-326. [\[Link\]](#)
36. Özyıldırım M, Sarı İ. [Metaphoric perception of coaches regarding the concept of sport psychology]. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*. 2018;29:177-94. [\[Link\]](#)

37. Namlı A, Temel C, Güllü M. [Metaphors produced by secondary school students related to physical education lesson]. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2017;25(2):479-96.[\[Link\]](#)
38. Guba EG. Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational Technology Research and Development*. 1981;29(2):75-91.[\[Link\]](#)
39. Lincoln YS, Guba EG. But is it rigorous? Trustworthiness and authenticity in naturalistic evaluation. *New Directions for Program Evaluation*. 1986;30:73-84.[\[Crossref\]](#)
40. Arastaman G, Fidan İ Ö, Fidan T. [Validity and reliability in qualitative research: a theoretical analysis]. *YYU Journal of Education Faculty*. 2018;15(1):37-75.[\[Crossref\]](#)
41. Salman U, Sarı İ. [Health-related physical fitness report card from the perspectives of physical education teachers, students and parents: a new practice]. *Spormetre The Journal of Physical Education and Sport Sciences*. 2020;18(2):77-103.[\[Crossref\]](#)
42. Günbay Ş, Sarı İ. [Investigation of sportsmanship behavior and sports attitude of middle school students according to their attendance in physical education and sports courses and students views on this application]. *Kastamonu Education Journal*. 2020;28(2):910-30.[\[Link\]](#)
43. Yin RK. *Case Study Research: Design and Methods*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc; 2003.
44. Kotan Ç, Hergüner G, Yaman Ç. [The effects of school and family factors on sports activities for sports students in primary schools: a case study of Sakarya]. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2009;3(1):49-58.[\[Link\]](#)
45. Pehlivan Z. [The expectations of the families from their children who are participating sports, behavioral changes that are observed in children and obstacles to participation to sports]. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2009;7(2):69-76.[\[Link\]](#)
46. Sagar SS, Lavallee D. The developmental origins of fear of failure in adolescent athletes: Examining parental practices. *Psychology of Sport and Exercise*. 2010;11(3):177-87.[\[Crossref\]](#)